

שבועות טז. - קדושת ירושלים וקרבת בזמן הזה

רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ו

יד - כל מקום שלא נעשה בכל אלו וכסדר הזה אין קדוש גמור וזה שעשה עזרא שתי תודות זכרון הוא שעשה לא במעשיו נתקדש המקום שלא היה שם לא מלך ולא אורים ותומים, ובמה נתקדשה בקדושה ראשונה שקדשה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתן וקידשן לעתיד לבא. השגת הרמב"ם ד: סברת עצמו היא זו ולא ידעתי מאין לו. ובכמה מקומות במשנה אם אין מקדש ירקב ובגמ' אמרו דנפול מחיצות אלמא למ"ד קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא לא חלק בין מקדש לירושלים לשאר א"י. ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לרבי יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבא לא אמר אלא לשאר א"י אבל לירושלים ולמקדש לא אמר לפי שהיה יודע עזרא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קידוש אחר עולמי בכבוד י"י לעולם כך נגלה לי מסוד ה' ליראיו לפיכך הנכנס עתה שם אין בו כרת.

טו - לפיכך מקריבין הקרבנות כולן אף על פי שאין שם בית בנוי, ואוכלין קדשי קדשים בכל העזרה אף על פי שהיא חריבה ואינה מוקפת במחיצה ואוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל ירושלים אף על פי שאין שם חומות שהקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא.

טז - ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא, לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אף על פי ששוממין בקדושתן הן עומדים אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל, וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום ואף על פי שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעית ובמעשרות על הדרך שביארנו בהלכות תרומה.

כסף משנה הלכות בית הבחירה פרק ו הלכה טז

מ"ש רבינו אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כיבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכיבוש וכו' וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה וכו' איני יודע מה כח חזקה גדול מכח כיבוש ולמה לא נאמר בחזקה גם כן משנלקחה הארץ מיזנו בטלה חזקה ותו בראשונה שנתקדשה בכיבוש וכי לא היה שם חזקה אטו מי עדיפא חזקה בלא כיבוש מחזקה עם כיבוש וצל"ע:

רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק א הלכה ז

המטיל מום בקדשים כגון שסימא עינו או קטע ידו לוקה שהרי נאמר בקרבן כל מום לא יהיה בו, מפי השמועה למדו שזה אזהרה שלא יתן בו מום, ואינו לוקה אלא בזמן שבית המקדש קיים שהרי היה ראוי לקרבן ופסלו, אבל בזמן הזה אף על פי שעבר בלא תעשה אינו לוקה.

מנחת חינוך פרשת אמור מצוה רפז אות ג

א"כ סובר הר"מ דסוגיא זו ע"כ אזלא לשיטה דקדושת המקדש וירושלים בטלה דלא קידשה לע"ל ע"כ אין איסור תורה להטיל מום ג"כ או מחמת שמחוסר מזבח ועדיף לומר כיון דפלוגתא דתנאי בכ"מ אי קידשה אי לא סוגיא אזלא אף למ"ד ל"ק אם כן אינו חייב אבל הר"מ פ"ו מהבהב"ח דסובר דקידשה לע"ל וסובר דש"ח בזה"ז חייב א"כ אין סברא כלל דלא יהי' אסור להטיל בו מום ע"כ סובר דעובר בל"ת. אך מ"מ צ"ע אמאי אין לוקין ואפשר הי' להר"מ מצד הסברא איזה חילוק ובגמרא אינו מבואר להדיא דלוקין בזה"ז ע"כ אינו מחייבו מלקות ומ"מ צ"ע.

רמב"ם הלכות בכורות פרק א הלכה יז

הבכור אין פודין אותו שנאמר אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה, וכן אין מוכרין אותו כשהוא תם שכיון שהוא עומד לקרבן אין לכהן בו זכות כדי למוכרו, ובזמן הזה שאין בית הואיל והוא עומד לאכילה הרי הוא מותר למוכרו ואף על פי שהוא תמים בין לכהן בין לישראל.

קהלות יעקב

ונראה לתרן דברי הרמז"ם ז"ל הנ"ל
עפ"מ שמלאתי בחנוך מלוח ת"מ
אחר שניאר דאיסור שחטוי חוץ נוהג בזכ"ז
משום שראוי לפניו שמקריבים אפי"פ שאין
צית כתב אצל חין הכוונה לומר שיכיה
עליו חיוב להקריב קרבן צביהמ"ק עכשיו
שהוא חרב זה דבר צרור הוא עכ"ל. ומדבריו
למדנו דהא דתנן שמקריבים אפי"פ שאין
צית אינו אלא לומר שהקרבנו כשרה אצל
לא שיש מלוח להקריבו ולפ"ז אתי שפיר
היעב דברי הרמז"ם ז"ל דלענין שחט"ה ודאי
חיוב שאפילו צחותן פסולים שאם עלו
ל"י חיוב עליהן אפי"פ שאין מלוח כלל
בהקרבנות ואדרבא איסורא איכא, [ומשום
חסרון מזה נאמר כמש"כ בל"ה דאין זה
מצטל ענין ראו להקרבנה] וכ"ז לענין שחט"ה
אצל לענין איסור העלת מום שהוא מפני
שמפסיד דבר העומד להקרבנה, י"ל דכל
שאין מלוח כלל להקריבו, אינו בכלל מפסיד
הקדש. ולענין איסור העלת מום לא סגי
במה שהוא ראוי להקרבנה אלא צעין שיכא
עומד ומיוחד להקרבנה וכל שאין מלוח
בהקרבנות לא מחשב שהוא "עומד להקרבנה".
וכן שפיר הוי הכבור ממון כהן כיון דאין
צו "מלוח" הקרבנה לגבור.

אולם עיקר דברי החינוך דאפי"פ שכשר
להקריב צזכ"ז אפי"פ שאין צית
מ"מ מלוח ליכא, לכאורה ל"ע דאחרי
שהקרבנה כשרה למה לא יהא חיובא
להקריב קרבנות שחט"ה תורה להקריבם,
ואפשר משום דכתיב כמה פעמים צחורה
אל פתח אהל מועד דהיינו היכל וק"ק
וכיון שאין צית לא מחשבא אל פתח אהל"מ.
וגבי דאין זה מעבד כיון דכבר הוקדש
המקום להקרבנה, קדושתו קדושת עולם הוא
ולא מחשבא שחטוי חוץ, מ"מ מלוח מיכא
ליכא. ואכתי ל"ע דמנלן הכי, ואפשר דזה
גופא הכריחו להחיוך לומר כן מדלא מיחייב
עלה צאיסור מטיל מום צזכ"ז ומדמחשבא
הכבור ממון כהנים וכנ"ל [ואין לומר דאחרי
דקדושה זו קדושה לע"ל א"כ גם קדושת
היכל וק"ק קיימת וקרינן צי שפיר אל
פתח אהל מועד, דז"א דאהל מועד לא
מקרי אלא כשישנו צמליחות הצנין דאפי"
צנפחת גגו של היכל אמרי צצחים ד"מ
דלא הוי מזה משום דצעין אהל מועד
ע"ש *].

שו"ת בנין ציון סימן ב

ובאמת יש לתמו' איך נעלמו מהראב"ד ראיות מפורשות האלה עד שכתב על סברת הרמב"ם שלא ידע מניין
לו ואולי י"ל כיון שהביא ראיה לשיטתו מסתם משנה דאם אין מקדש ירקב ומסתם גמרא דמוקי בנפל
מחיצות לכן ס"ל דמה שיוצא מהכלל דר' אליעזר ור' יהושע הלכה כר"י נסתר מכח כמה סתם משנה דס"ל
דלא קדושה לע"ל לפי שיטתו ומה שיצא מהכלל דר"י ור"ל הלכה כר"י נסתר ממה דס"ל סתם גמרא דנפל
מחיצות אין אוכלין מ"ש לכן כתב שלא ידע מניין לו להרמב"ם לסמוך על ראיות הנ"ל כיון שיש ראיות
מתנגדות.

רדב"ז

וא"ת והא ליכא מזבח ואין מקריבין אלא בזמן שהמזבח שלם ולא פגום? וי"ל דבזמן שהוא בנוי ופגום אין
מקטירין עליו אבל אם נעקר ממקומו מקטירין במקומו כדאמרינן (זבחים נט.) מזבח שנעקר מקטירין
קטורת במקומו. וכתב בעל כפתור ופרח (פרק ו) כי בזמן שבע עשרה לאלף השישי (שנת 1257 למניינם) היה
רב אחד שמו רבנו חננאל מפריש, והיה רוצה לבא לירושלים להקריב קורבנות, וכתב דאי משום טומאת מת
דחוויה היא בציבור, ואי משום שאר הטומאות אפשר בטבילה, וכל זה בנוי על שורש שתי ההקדמות שכתב
רבנו: קדושה ראשונה קדושה לשעתה וקדושה לעתיד ומקריבים אף על פי שאין בית. ותמהתי על מעשה זה
והלא הבית ביד גויים ואיך יניחו אותו להקריב קורבנות ואפילו להיכנס לשם לא יניחו את
הישראלי. ואפשר כי באותו זמן היה הבית חרב ביד גוים ערלים ולא היו מקפידין על ככה. והדין שכתב רבנו
מימרא דר' יוחנן ור"ל פליג וקיי"ל כוותיה דר"י.

בנין ציון א

על דבר אשר העלה מעכ"ת נ"י בספרו היקר שחובה מוטל על כל ישראל להשתדל גם בזמן הזה טרם ביאת משיחנו להקריב קרבנות במקום המקדש על ידי בנין המזבח כמו שהקריבו בימי עזרא טרם בנין בית שני כדתנן סוף עדיות ורצה בחסדו להביע לו דעתי על זה.

... והיוצא מדברינו דאפילו למ"ד דמקריבין אע"פ שאין בית דיליף כן מוהשמותי מכ"מ אמר הקב"ה ולא אריח בריח ניחחכם וכיון דאמרינן בזבחים (דף מ"ו) לשם ששה דברים הזבח נזבח ובכללם לשם ריח ולשם נחוח לא יכלו להקריב קרבנות לאחר חרבן כיון שאי אפשר לשם ריח ולשם ניחח ואם תאמר כיון שכן לענין מה אמרינן מקריבין אע"פ שאין בית הרי לא יכלו להקריב משום ולא אריח יש לומר דיש נפקותא לענין מה דאמרינן בזבחים (דף ק"ז) המעלה בזמן הזה ר"י אמר חייב ר"ל אמר פטור וכו' ע"ש א"כ חייב המעלה בחוץ א"נ י"ל דולא אריח הוא דוקא כשביהמ"ק שמם ע"פ רצון הקב"ה לא כן כשצוה הקב"ה לבנותו ועדיין לא נגמר אז מותר להקריב בלא בית כמו שהקריבו הרבה שנים בימי עזרא ועל זה קאי עיקר דברי ר"י שמעתי שהרי אמר אדברי ר"א שאמר שמעתי כשהיו בונין וכו' דהיינו בימי עזרא ועוד יש נפקותא לענין שאם הקריב בזה"ז שהזבח כשר ונאכל אם הקריב בטהרה ופסח אפילו הקריב בטומאה וכן יצא ידי נדרו וחובתו אם הקריבו דלשם ריח ולשם ניחח לא גרע מלשם זבח ולשם זבוח דהיינו שינוי קדש ושינוי בעלים דג"כ כשר בדיעבד... וגם אין לחלק בין זמן החרבן לזמן הזה דמאין לנו לומר שעתה יהי לריח ניחח הלא כל דור שאין ביהמ"ק נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו

שו"ת ציץ אליעזר ב:מז

ע"ד ששאלני אם יש מקום להחמיר בזמנינו לצאת מירושלים בער"פ בזמן הקרבת קרבן פסח כדי שיחול עליו דין נמצא בדרך רחוקה ולא יחול עליו חיוב הקרבת ק"פ. לדעתי אין כל מקום לחומרא כזאת, דגם בהמצאו בקירוב מקום לא חל עליו כל חיוב הקרבה בזה"ז, וכל מה שעמלו בספרי הפוסקים הוא רק על אפשרות הקרבה אבל לא על חיוב, וג"כ רובא דרובא דנו בזה רק מבחינת דרוש וקבל שכר בלבד...

ויקרא פרק כו: לא - ונתתי את-עריכם חרבה והשמותי את-מקדשיכם ולא אריח בריח ניחחכם:
העמק דבר: ולא אריח בריח ניחחכם. דאע"ג דהמקדש שומם, מכל מקום אפשר דישאר המזבח במקומו ולהקריב עליו, וכמו שהיה באמת בחרבן בית שני, דמזמן חרבן הבית עד חרבן ביתר שאז נחרש ההיכל ונהרס המזבח, היה עוד המזבח קיים והקריבו עליו פסחים כדאי' בסנהדרין פ"א [י"א א'] שהיו אז מעברין את השנה בשביל פסחים, מכל מקום לא אריח וגו', מש"ה רק פסחים הקריבו דלא כתיב ביה ריח ניחוח. משא"כ כל הקרבנות כתיב ריח ניחוח, בחטאת בפ' ויקרא ד' ל', ובבכור בפ' קרח י"ח י"ח, ומעשר ה"ה בבכור, מש"ה לא הקריבו בחרבן בהמ"ק משום דכתיב ולא אריח בריח וגו', וע' מש"כ עוד בזה בס' דברים ט"ז בפ' שמור את חודש האביב: